

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
LEUVEN

 **INSTITUUT
VOOR DE
OVERHEID**

Participatief beleid vanuit een beleidsanalytisch perspectief

“Publieksconsultatie: gangmaker voor een meer legitiem
beleid?”

Jan Van Damme, Instituut voor de Overheid

Overzicht

- I. Met welke bril kijken we?
- II. De inspraak voorbij?
- III. Van inspraak naar interactieve beleidsvoering
- IV. Trends en ontwikkelingen
- V. Publieksconsultatie als gangmaker voor legitiem beleid
- VI. Aandachtspunten

I. Situering: met welke bril kijken we?

- Beleid als “het streven naar het bereiken van bepaalde doeleinden met bepaalde middelen en bepaalde tijdskeuzen” (Hoogerwerf). Rationeel perspectief (“maximizing”). >> zie ook: traditionele stappenmodel van besluitvorming
- Beleid als “toegepaste probleemoplossing”: het samenbrengen van problemen en oplossingen (maar “samenbrengen” als een technisch vraagstuk en/of als een politiek vraagstuk?). Cfr. Kingdon’s stromenmodel, garbage can model (“satisficing”)

I. Situering: met welke bril kijken we?

Applied problem solving	Stages in policy cycle
1. Problem recognition	1. Agenda-setting
2. Proposal of solution	2. Policy formulation
3. Choice of solution	3. Decision-making
4. Putting solution into effect	4. Policy implementation
5. Monitoring results	5. Policy evaluation

I. Situering: met welke bril kijken we?

- Mainstream beleidsanalyse als “the collection, processing, and presentation of information on behalf of public decision making” e.g. RIA, KBA, risk assessment, etc.. >> *positivistisch, causale relaties, prescriptief, eerder micro focus, economische wetenschappen* (“Beleidsanalist als inhoudelijk adviseur”)
 - Kritiek vanuit postpositivistische hoek o.a. technocratisch, handelen niet waardenvrij, objectivering van wereld, rationeel gedrag, etc. >> belang van subjectiviteit, unknowability, diverse perspectieven,.. >> *aandacht voor waarden en belangen, aandacht voor politieke en maatschappelijke conflicten,..* Nieuw paradigma in beleidsanalyse: Participatieve beleidsanalyse? (“Beleidsanalist als facilitator”)
- Beide aanwezig in de beleidpraktijk: spanningsveld tussen professionalisering (more evidence) en vermaatschappelijking van beleid (more interaction)?

II. De inspraak voorbij?

Geachte heer/mevrouw,

In reactie op uw mooie en gedetailleerde plan stel ik voor dat u alsnog overweegt om het bij het oude te laten!

Met dringende groet,

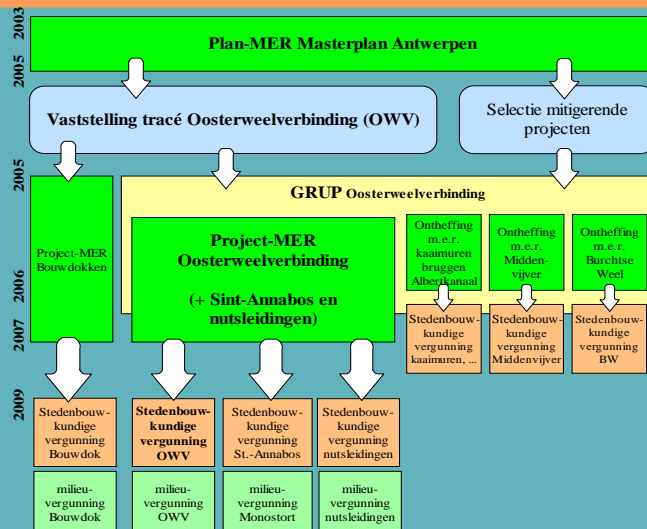
C. P. Vries

II. De inspraak voorbij?

II. De inspraak voorbij?

II. De inspraak voorbij?

Fase	Plan-MER	GRUP	Project-MER	Stedenbouwkundige vergunning	
Vorm inspraak	Ter inzage legging	Openbaar onderzoek	Ter inzage legging	Openbaar onderzoek	Referendum
Over wat?	-Randvoorwaarden(richtlijnen) van het Plan-MER -Tracékeuze	Bestemmingswijzigingen i.k.v. tracékeuze	Randvoorwaarden (richtlijnen) van het Project-MER	Bezwaren en opmerkingen i.v.m. het concrete ontwerp	Voor of tegen een gunstig advies van de Stad Antwerpen voor het BAM-tracé
Wie?	Iedereen	Iedereen	Iedereen	Iedereen	Inwoner (16+) stad Antwerpen
Aantal reacties	1.130	627	8	17.102	134.861
Duur	30 dagen	60 dagen	30 dagen	30 dagen	1 dag
Hoe?	Gemotiveerde opmerkingen	Bezwaarschriften	Gemotiveerde opmerkingen	Bezwaarschriften	Stemmen: ja of nee
Belangrijkste doelstelling inrichters	Inhoudelijke verrijking	Draagvlak Belangentoets	Inhoudelijke verrijking	Draagvlak Belangentoets	Invloed/draagvlak

II. De inspraak voorbij?

II. De inspraak voorbij?

KRITIEK

- Intensieve verwerking (maar hoeveel analyse?)
- Niet bruikbaar (geen inhoudelijke bijdrage)
- Te laat in proces (geen of beperkte doorwerking)
- Te geformaliseerd, niet op maat van beleidssituatie
- Vertraging, rekken besluitvorming
- Geen zinvolle interactie tussen burger en bestuur
- Geen gedeelde visie, geen leerprocessen
- Geen draagvlak of betrokkenheid
- Geen gedeelde normen, etc..

III. Van inspraak naar interactieve beleidsvoering?

- **Inspraak** is een door de overheid georganiseerde gelegenheid voor burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven om hun mening te uiten over het beleid
- **Interactieve beleidsvorming** is het vroegtijdig betrekken van een brede groep actoren bij de beleidsvoering, op basis van intensieve communicatie, openheid, dialoog en gedeelde macht.

>> sterk normatieve invulling IB

>> zwart-wit

III. Van inspraak naar interactieve beleidsvoering?

- Vroeg in proces
- Delen van de macht
- Intensieve interactie
- Brede betrokkenheid
- Openheid van toegang, inhoud en proces

III. Van inspraak naar interactieve beleidsvoering?

	Aggregatief (stemmen)	Integratief (praten)
Indirect	Penduledemocratie	Consensusdemocratie
Direct	Kiezersdemocratie	Participatiedemocratie

Hendriks 2006

Past in systeem/cultuur van **participatiedemocratie**

Past in **governance** perspectief, beleidsnetwerken als sturingsvorm in context van wederzijdse afhankelijkheid

Past in zoektocht naar **innovatieve beleidsvoering**, maar bouwt voort op **poldermodel** (3C's)

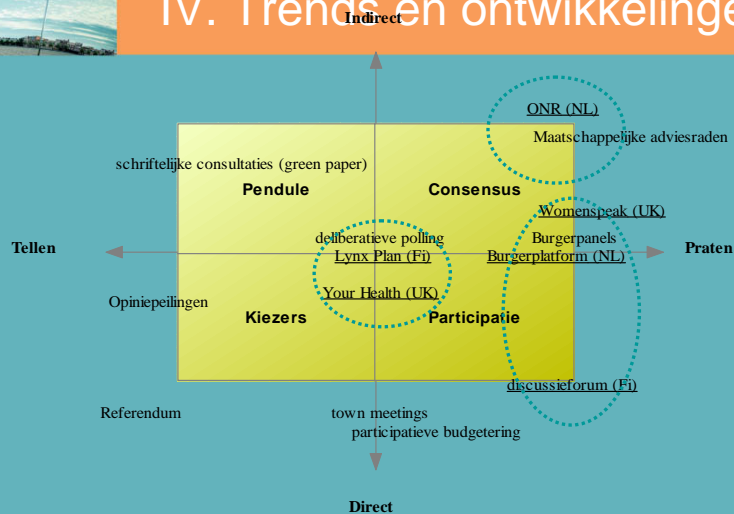
III. Van inspraak naar interactieve beleidsvoering?

MOTIEVEN

- Draagvlak (en verminderen hindermacht)
- Inhoudelijke verrijking
- Verhogen legitimiteit door rechtstreekse invloed
- Dichten kloof tussen burger en bestuur
- Impuls voor bestuurlijke en politieke vernieuwing
- Verbetering imago overheid
- Kortere doorlooptijd beleidsprocessen
- Verhogen burgerbetrokkenheid
- Verhogen kwaliteit van beleid, etc...

IV. Trends en ontwikkelingen

IV. Trends en ontwikkelingen

	Aggregatief (stemmen)	Integratief (praten)
Indirect	Pendule democratie	Consensus democratie
Direct	Kiezers democratie	Participatie democratie

Hendriks 2006

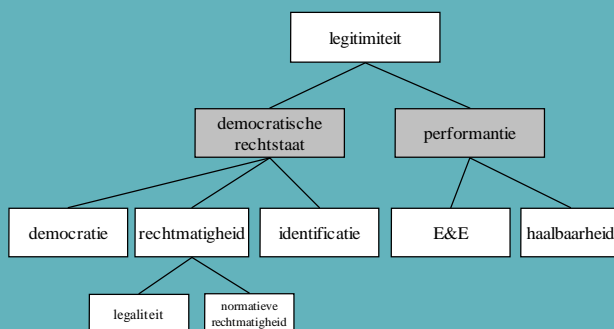
→ Groei in aantal en diversiteit participatiearrangementen – past in ontwikkeling van hybride democratie

→ Consensus democratie wordt verrijkt met elementen uit andere systemen: ook op vlak van participatiearrangementen

→ “Bijmengen” past in zoektocht naar beleidslegitimiteit

V. Wat maakt beleid legitiem?

- Naast normatief ook waarderingsperspectief
- Publieksconsultatie moet bijdragen aan beleidslegitimiteit (more evidence? More interaction?)

Democratische rechtstaat (input)	Performantie (output)
gelijkheid inclusiviteit representativiteit transparantie openheid verantwoording motivering responsiviteit legaliteit hoorplicht rechtsbescherming behoorlijke belangenafweging onpartijdigheid burgerlijke betrokkenheid gedeelde waarden	zuinigheid effectiviteit efficiëntie uitvoerbaarheid haalbaarheid etc..

VI. Aandachtspunten

- Beleid vanuit een positivistische of postpositivistische bril? Proces volgt inhoud of inhoud volgt proces?
- In de beleidspraktijk professionalisering én vermaatschappelijking, past in zoektocht naar beleidslegitimiteit
- Verschillende aspecten beleidslegitimiteit afdekken.. Leidt tot bestuurlijke drukte? Zinnvolle organisatie van beleidsparticipatie als uitdaging

